



ADVOKATFIRMA  
CHRISTIAN HARLANG

Københavns Byret  
Domhuset, Nytorv  
1450 København K

24. oktober 2014  
J.nr. 600096

## STÆVNING

Som advokat for

- (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- (7)
- (8)
- (9)
- (10)
- (11)
- (12)
- (13)
- (14)
- (15)
- (16)
- (17)
- (18)
- (19)

(20)

(21)

(22)

(23)

alle c/o Advokatfirma Christian Harlang  
Nytorv 5  
1450 København k  
(v/advokat Christian Harlang)

indstævner jeg herved

Forsvarsministeriet  
Holmens Kanal 42  
1060 København K

-----

Under nærværende sag giver jeg møde for sagsøgerne, for hvem der nedlægges følgende:

### **1. PÅSTANDE:**

#### **Påstand 1**

Sagsøgte tilpligtes til hver af sagsøgerne at betale kr. 60.001,- med tillæg af procesrenter fra sagens anlæg og til betaling sker.

#### **Påstand 2**

Sagsøgte tilpligtes at anerkende:

**Principalt:**

under nærværende domstolssagers behandling at have pligt til at tilvejebringe effektiv oplysning af sagsøgernes rimeligt begrundede anførsler om tortur, m.v., jf. Statens undersøgelsesforpligtelser ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, jf. art. 1, der ved lov nr. 285 af 1992 er inkorporeret som en del af national dansk ret.

**Subsidiært:**

at sagsøgte har pligt til at foranledige en effektiv, officiel, uafhængig og særskilt undersøgelse af, om sagsøgerne har været udsat for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf som følge af sagsøgtes handlinger og/eller undladelser jf. Statens undersøgelsesforpligtelser ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, jf. art. 1, der ved lov nr. 285 af 1992 er inkorporeret som en del af national dansk ret.

-----

**1.1. Årsag til søgsmålet**

Sagsanlægget sker i fortsættelse af og som følge af, at Højesteret ved kendelse af 24. oktober 2014 har ændret praksis, cfr. Højesterets kendelse af 31. marts 2006, UfR 2006.1869 H, første præmis, som lyder:

*"Efter at A's oprindelige advokat var udtrådt af sagen, trådte advokat Bjarke Madsen ind efter aftale med A, hvorefter han blev beskikket i medfør af retsplejelovens § 259, stk. 3." (understreget her)*

De bærende præmisser i denne kendelse er i åbenlys modstrid med følgende præmis fra Højesterets kendelse af 24. oktober 2014, s. 10, 1. afsnit, 3. pkt.:

*"Det bemærkes herved, at der ikke var grundlag for at meddele de kærende et advokatpålæg og beskikke en advokat for dem efter retsplejelovens § 259, allerede fordi advokat Y den 20. december 2013 som nævnt repræsenterede de kærende."*

Højesteret opretholdt dermed Østre Landsrets beslutning af 23. december 2013 om afvisning af sagerne behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13. Landsretten havde i sin beslutning ligeledes afvist at beskikke sagsøgernes advokat. Dette sidste til trods for, at Kammeradvokaten ifølge retsbog af 23. december 2013 fra retsmødet d. 20. december 2013 på rettens forespørgsel oplyste, at det er hans opfattelse, at sagsøgerne – hvis sagerne skal fortsætte – ikke kan føre sagerne uden advokatrepræsentation.

Sagerne blev anlagt således:

B-3421-11 for en sagsøger benævnt (1) ved stævning indleveret til Københavns Byret den 13. september 2011 med henvisningsbegæring, jf. retsplejelovens § 226 som følge af sagens principielle karakter, hvilket af Københavns Byret blev imødekommet ved kendelse af 25. oktober 2011.

B-397-12 for sagsøgerne (2) til (6) den 30. december 2011 for Københavns Byret med tilsvarende henvisningsbegæring, hvilket af Københavns Byret blev imødekommet ved kendelse af 31. januar 2012.

B-1162-12 for sagsøgerne (7) til (9) den 16. marts 2012 med enslydende henvisningsbegæring, hvilket også af Københavns Byret er imødekommet, ved kendelse af 30. marts 2012.

B-3534-12 for sagsøgerne (10) til (11) den 28. september 2012, som d. 11. oktober 2012 ligeledes blev henvist til Østre Landsret.

B-420-13 den 28. december 2012, for sagsøgerne (12) til (23), henvist med henvisning til sagsøgernes begæring efter retsplejelovens § 226, ved kendelse af 31. januar 2013.

-----

Nærværende sagsanlæg finder alene som følge af nødvendige formelle grunde sted for Københavns Byret. Der henvises til nedennævnte henvisningsbegæring for også nærværende sag med samme begrundelse i dens principielle betydning, samt at sagerne har generel betydning for retsanvendelsen og

retsudviklingen og har væsentlig samfundsmæssig rækkevidde i øvrigt, jf. retsplejelovens § 226.

-----

Nærværende treogtyve (23) individuelle søgsmål forventes således behandlet ved Østre Landsret som første domstolsinstans som treogtyve (23) individuelle erstatningssager.

-----

Sagerne angår sagsøgernes krav på tortgodtgørelse som følge af den tortur og umenneskelige og nedværdigende behandling de civile sagsøgere har været udsat for under danske styrkers såvel hårdhændede frihedsberøvelse af dem d. 25. november 2004 i Basra, Irak, som den efterfølgende overgivelse til irakisk politi til forhør, fængsling og yderligere tortur samt umenneskelig og nedværdigende behandling frem til d. 6. decemer 2004, respektivt primo februar 2005, hvilket er i modstrid med både gældende national dansk ret og med tilhørende folkeretlige forpligtelser, der som stat påhviler sagsøgte.

Sagsøgernes krav er således baseret på erstatningsretlige regler, hvorunder bl.a. indgår de forpligtelser, som følger også af international ret.

De tortur-forhold m.v. som den sagsøgte stat direkte og/eller indirekte er ansvarlig for, er af mangeartet karakter og af særdeles omfattende mængde, således som det vil fremgå af nærværende stævning og senere fremlagt processtof i sagen, herunder retsmedicinske rapporter.

Forholdene, der er ansvarspådragende, består af følgende tidsmæssige hovedgrupper:

1. Tilfangetagelsen d. 25. november 2004 og den dermed forbundne helt unødigt brutale behandling, jf. filmoptagelser foretaget af det danske militær under operation "Green Desert" fremlægges som **bilag 0**.

2. Behandlingen i Shaibah Log Base under opholdet d. 25. november 2004.
3. Indespærring i op til 16 dage under brutale og nedværdigende forhold med udøvelse af tortur m.v. i ugerne herefter.

## **1.2. BEMÆRKNINGER TIL SELVE PÅSTANDENE.**

### **Påstand 1:**

#### **1.2.1. Påstandsbeløbet.**

Det anførte påstandsbeløb indebærer alene af omkostningsmæssige grunde en (foreløbig) foretaget begrænsning af sagsøgernes godtgørelseskrav (tort, krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 6 som følge af urimeligt lange sagsbehandlingstider for samtlige 23 sagers vedkommende ved de danske domstole, herunder som følge af retsstridig udskillelse af forsvarsministeriets mange forsøgsvisse formalitetsindsigelser (sikkerhedsstillelseskrav, forældelse, o.s.v.), m.v. Beløbspåstandens størrelse indebærer endvidere, at bestemmelserne om såkaldte "småsager", jf. retsplejelovens kapitel 39, ikke finder anvendelse. (Erfaringerne er, at en sådan fremgangsmåde er nødvendig for at undgå, at sagen evt. lider skade ved yderligere forsinkelse ved rettens automatiske overførsel af sager med beløbspåstande på op til og med kr. 50.000,- til den såkaldte "småsagsproces".) Det er beklageligt, at nærværende sag skal belastes med denne bemærkning, der alene skyldes formelle forhold vedrørende de ovennævnte regler, der blev indført ved den såkaldte "domstolsreform" pr. 2007.

-----

Beløbet til hver enkelt sagsøger er således foreløbigt fastsat til:

Art. 6-krænkelse:	10.000 kr.
Tort, erstatning, m.v.:	<u>50.001 kr.</u>
I alt foreløbigt:	<u>60.001 kr.</u>

I betragtning af, at sagsøgerne har været udsat for tortur, endda af grov og langvarig karakter i ugevis, må de anførte påstandsbeløb betragtes for lave, selv efter den såkaldte "tilbageholdende" praksis der kendes fra de danske domstole, og selvsagt i særlig grad når erstatningsniveauerne ifølge Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol tages i betragtning.

Forbehold tages derfor for fremsættelse af yderligere krav.

#### 1.2.2. Ressourcemæssig eksorbitant ulighed i en retspleje, der forudsætter lighed for loven.

##### Sagsøgtes ressourcer

a. Kammeradvokatens salær<sup>1</sup>: kr. 3.650.123,03 inkl. moms.

I forbindelse med sagerne behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13, samt de to af Højesteret behandlede kæremål (sagsnr. 135 - 137/2013 og 86/2014) har Kammeradvokatens salær i perioden fra 24. juni 2011 til 13. december 2013 udgjort kr. 3.650.123,03 inkl. moms.

Beløbene fordeler sig således:

---

<sup>1</sup> Kammeradvokatens salær for advokatarbejde efter d. 13. december 2013 er uoplyst af staten.

Perioden		Beløb ekskl. moms	Beløb inkl. moms
Fra	Til		
24. juni 2011	14. december 2011	115.000 kr.	143.750,00 kr.
15. december 2011	15. marts 2012	315.000 kr.	393.750,00 kr.
16. marts 2012	3. oktober 2012	360.000 kr.	450.199,00 kr.
4. oktober 2012	24. juni 2013	730.000 kr.	912.913,56 kr.
25. juni 2013	18. september 2013	966.000 kr.	1.248.670,62 kr.
19. september 2013	13. december 2013	385.500 kr.	500.839,85 kr.
<b>Totalt</b>		<b>Beløb ekskl. moms</b>	<b>Beløb inkl. moms</b>
Den samlede periode			
<b>24. juni 2011</b>	<b>13. december 2013</b>	<b>2.871.500 kr.</b>	<b>3.650.123,03 kr.</b>

De i alt 3.650.123,03 kr. inkl. moms, som staten har betalt sit private advokatfirma reflekterer oven i købet, at kammeradvokaten ifølge aftale med staten yder en rabat på sit salær på 33 % af sædvanligt advokatsalær.



Det sædvanlige advokatsalær (d.v.s. salær beregnet uden fradrag for stor-driftsfordele, m.v.) for perioden 24. juni 2011 til 13. december 2013 ville således til sammenligning relevant udgøre:

5.475.185 kr. inkl. moms.

b. Ubegrænset adgang til ressourcerne ved fire ministeriers embedsværk (uberegnelig)

Det af staten antagne private advokatfirma Kammeradvokaten har derudover ubegrænset adgang til statens embedsværk (personale, dokumenter, m.v., m.v.)

#### Sagsøgernes ressourcer

a. Honorar til sagsøgernes advokat:

0 kr. (inkl. moms)

b. Afslag på fri proces

De sagsøgende torturofre har senest d. 11. november 2013 fået endeligt afslag fra Procesbevillingsnævnet på fri proces.

-----

På grund af denne eksorbitante ressourcemæssige ulighed har det for sagsøgerne været nødvendigt at foretage tilpasninger (foreløbigt) af procesførelsen med henblik på overhovedet at kunne foranledige denne genoptaget hurtigst muligt.

### 1.2.3. Forbehold for forhøjelse af proceskravet.

Således må sagsøgte påregne, at sagsøgerne senere i sagsforløbet indenfor de kommende måneder forhøjer påstanden i overensstemmelse med herfor gældende regler både for så vidt angår erstatningsniveauet for sagsøgtes ansvar for omfattende og langvarig tortur og muligt for andre erstatningskrav, baseret på tabsopgørelser.

-----

## 2. SAGSREMSTILLING

### Påstand 1:

For så vidt angår sagsfremstillingen fremlægges som **bilag 1A** samtlige processkrifter i de ovennævnte sager behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13 og af Højesteret som kæremål 135-137/2013 og 86/2014. Som **bilag 1B med underbilagene 1-80** fremlægges de oprindelige bilag til ovennævnte sag B-3421-11 og Højesterets sagsnr. 86/2014 (kæremål). Som **bilag 1C med underbilagene 2-4** fremlægges de oprindelige bilag til stævningen i den ovennævnte sag B-1162-12. Som **bilag 1D med underbilagene 1-9** fremlægges de oprindelige bilag til stævningen i den ovennævnte sag B-3534-12. Som **bilag 1E med underbilagene 1-29** fremlægges de oprindelige bilag til stævningen i den ovennævnte sag B-420-13.

### Påstand 2:

**A. ANERKENDELSESPÅSTANDE OM EMRK ART. 3-UNDERSØGELSESPLIGTEN, DER PÅHVILER DEN DANSKE STAT (SÅVEL DOMSTOLENE SOM SAGSØGTE, REPRÆSENTERET VED KAMMERADVOKATEN).**

### A.1. Pligten.

Til støtte for sagsøgernes påstand om sagsøgtes undersøgelsespligt, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions<sup>2</sup> art. 3, jf. art. 1, anføres følgende:

Efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols<sup>3</sup> helt faste praksis har stater, som har tiltrådt og ratificeret EMRK, pligt til på en uafhængig og effektiv måde at foretage en undersøgelse af rimeligt begrundede anmeldelser/anførsler<sup>4</sup> fra personer, som oplyser at have været udsat for tortur eller anden alvorlig mishandling i strid med EMRK art. 3, jf. f.eks. EMDs dom af 28. oktober 1998 i sagerne Assenov m.fl. mod Bulgarien, præmis 102:

*„1. The Court considers that, in these circumstances, where an individual raises an arguable claim that he has been seriously ill-treated by the police or other such agents of the State unlawfully and in breach of Article 3, that provision, read in conjunction with the State's general duty under Article 1 of the Convention to "secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in ... [the] Convention", requires by implication that there should be an effective official investigation. This investigation, as with that under Article 2, should be capable of leading to the identification and punishment of those responsible (see, in relation to Article 2 of the Convention, ...). If this were not the case, the general legal prohibition of torture and inhuman and degrading treatment and punishment, despite its fundamental importance (see paragraph 93 above), would be ineffective in practice and it would be possible in some cases for agents of the State to abuse the rights of those within their control with virtual impunity.“*

Dette betyder, oversat til dansk:

---

<sup>2</sup> Herefter "EMRK".

<sup>3</sup> Herefter "EMD".

<sup>4</sup> På engelsk, jf. EMDs domspraksis: "credible assertion", jf. f.eks. EMDs dom af 20. juli 2000 i sagen Caloc mod Frankrig, præmis 89, eller "arguable claim" jf. f.eks. EMDs dom af 28. oktober 1998 i sagerne Assenov m.fl. mod Bulgarien, præmis 102.

*"102. Retten finder, at under disse omstændigheder, hvor et individ fremfører en rimeligt begrundet anmeldelse om at være blevet alvorligt mishandlet af politiet eller andre repræsentanter for staten på ulovlig måde og i strid med art. 3, da kræver denne bestemmelse, læst i sammenhæng med statens generelle forpligtelse i henhold til Konventionens art. 1 om at "sikre alle indenfor deres jurisdiktion de rettigheder og friheder, som fastsættes i Konventionen", implicit en effektiv, officiel undersøgelse. Denne undersøgelse, som den under art. 2, skal kunne føre til identifikation og straf af de ansvarlige (se i relation til art. 2 ...). Hvis dette ikke var tilfældet, ville det generelle retlige forbud mod tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling og straf, til trods for sin fundamentale betydning (se præmis 93 ovenfor), være ineffektivt i praksis, og statens repræsentanter ville i visse tilfælde praktisk taget ustraffet kunne krænke de individers rettigheder, som er indenfor repræsentanternes kontrol."*

Undersøgelsespligten foreligger også, hvor danske myndigheder, herunder domstolene, konfronteres med klare oplysninger i officielle dokumenter, herunder lægeerklæringer, der giver grundlag for at antage, at personer har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3, jf. f.eks. EMDs dom af 6. april 2004 i sagerne Ahmet Özkan m.fl. mod Tyrkiet, præmis 359.

#### A.2. Skærpet pligt.

Der foreligger en skærpet pligt til at foretage sådanne undersøgelser, når der foreligger oplysninger om religiøst motiveret vold og alvorlige personovergreb.

-----

Hvis sådanne undersøgelser som nævnt ovenfor pkt. A.1 og A. 2 ikke foretages, og indenfor rimelig tid, vil pågældende medlemsstat krænke sine forpligtelser og de pågældende personers rettigheder efter EMRK art. 3, jf. art. 1.

### A.3. Der er tale om rimeligt begrundede krav i nærværende sag.

I nærværende sag har danske myndigheder, in casu domstolene, fået forelagt oplysninger i form af stævning og bilag, som giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for at antage, at sagsøgerne har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3.

For sagsøgerne henvises til deres i det helt væsentlige samstemmende oplysninger, jf. sagsfremstillingerne under påstand 1 ovenfor.

En navngiven dansk soldat, Masoud Vahedi, var vidne til krænkelser af art. 3, som har fundet sted under den militære operation, hvor sagsøgerne blev frihedsberøvet. Dette fremgår af en avisartikel af 7. januar 2012 fra dagbladet Politiken (bilag 1B, underbilag 6). Det bemærkes, at Masoud Vahedis udsagn om det, han har set og hørt, ikke er imødegået af sagsøgte eller nogen anden statslig myndighed på noget efterfølgende tidspunkt.

En dansk officer, som også selv deltog i Operation Green Desert, har bekræftet at have modtaget rapporter fra andre soldater om, at fanger af irakisk politi *"...fik nogle ordentlige tæsk. At det irakiske politi og den irakiske hær slog dem foran danskerne."*, m.v. Den danske officer har tillige bekræftet, at det irakiske politi *"...gik efter sunnier..."* Dette fremgår af en artikel af 9. december 2010 i Information (bilag 1B, underbilag 12).

Tidligere militærjurist hos sagsøgte, Kurt Borgkvists, tilsynsrapport af 19. juli 2004 for juni måned 2004 (bilag 1E, underbilag 4). Det fremgår af bilagets s. 7 til 8, at 8 ud af 13 fanger i irakisk politis varetægt *"...klagede over at være mishandlet af civilt politi under deres tilfangetagelse."*, og at fangerne anmeldte overgreb i strid med deres rettigheder efter EMRK art. 3.

Af Forsvarsministeriets skrivelse af 9. juli 2004 (bilag 1E, underbilag 5), Forsvarsministeriets skrivelse af 16. juli 2004 (bilag 1E, underbilag 6), Udenrigsministeriets e-mail af 19. juli 2004 (bilag 1E, underbilag 7) og Ambassaden i Bagdads meddelelse af 24. juli 2004 (bilag 1E, underbilag 8) fremgår, at sagsøgte har forsøgt at indhente *"...irakiske tilsagn..."* (såkaldte

"diplomatiske garantier") om, at "...de af danske styrker tilbageholdte..." og "...civile irakere, som danske styrker måtte tilbageholde..." vil blive behandlet i overensstemmelse med den humanitære folkeret.

Sådanne diplomatiske garantier er ikke et effektivt værn mod, at personer, som sagsøgte måtte have tilbageholdt eller medvirket til at tilbageholde, udsættes for tortur, m.v. Den danske stat har selv siden 2006 fremlagt og fået vedtaget FN-resolutioner med bl.a. følgende ordlyd:

*"8. Urges States not to expel, return ("refouler"), extradite or in any other way transfer a person to another State where there are substantial grounds for believing that the person would be in danger of being subjected to torture, and recognizes that diplomatic assurances, where used, do not release States from their obligations under international human rights, humanitarian and refugee law, in particular the principle of non-refoulement;"*

Dette betyder, oversat til dansk:

*"8. Opfordrer stater til ikke at udvise, hjemsende ("refouler"), udlevere eller på nogen anden måde overføre et individ til en anden stat, hvor der er betydelige grunde til at tro, at den person vil være i fare for at blive udsat for tortur, og anerkender, at diplomatiske garantier, hvor disse bruges, ikke fritager stater fra deres forpligtelser i henhold til internationale menneskerettigheder, humanitær ret og flygtningeret, i særdeleshed princippet om non-refoulement;"*

FN-resolution af 21. februar 2006 samt Udenrigsministeriets pressemeddelelse af 19. november 2008 (bilag 1E, underbilagene 9 og 10).

Videre om diplomatiske garantiers ineffektivitet og effektivitetsmæssige uanvendelighed henvises til FNs "*Independent Expert on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms while countering Terrorism*" Robert K. Goldmans rapport af 7. februar 2005 til FNs Menneskerettigheds-

kommission fra, pkt. III, litra M. Uddrag af rapporten findes i bilag 1E, underbilag 11.

FNs "Special Rapporteur on the question of torture", Manfred Nowak, fandt i sin rapport af 23. december 2005 til FNs Menneskerettighedskommission (E/CN.4/2006/6) pkt. 32, jf. pkt. 30 og 31:

*"...diplomatic assurances with regard to torture are nothing but attempts to circumvent the absolute prohibition of torture and refoulement, and that rather than elaborating a legal instrument on minimum standards for the use of diplomatic assurances, the Council of Europe should call on its member States to refrain from seeking and adopting such assurances with States with a proven record of torture."*

Dette betyder, oversat til dansk:

*"...diplomatiske garantier med hensyn til tortur er intet andet end forsøg på at omgå det absolutte forbud mod tortur og refoulement, og i stedet for at udvikle et juridisk instrument med minimumsstandarder for brugen af diplomatiske garantier, bør Europarådet opfordre sine medlemsstater til at afholde sig fra at opsøge og anerkende sådanne garantier fra stater, hvis brug af tortur er bekræftet."*

Hele rapporten kan ses i bilag 1E, underbilag 12.

#### A.4. Domstolenes statslige opfyldelsesadgang.

I nærværende sags kontradiktoriske former har domstolene kompetence til og mulighed for at foranledige opfyldelse af den undersøgelsesadgang, som sagsøgerne ifølge EMRK art. 3, jf. art. 1, jf. § 1 i lov nr. 285 af 1992 om inkorporering af EMRK, har krav på.

Retten kan således opfordre en part til at fremlægge dokumenter, tilvejebringe syn og skøn eller i øvrigt føre bevis, når sagens faktiske omstændigheder uden sådan bevisførelse ville henstå som uvisse, jf. retsplejelovens § 339, stk. 3.

Skulle sagsøgte undlade at efterkomme rettens opfordringer til at føre bevis, jf. retsplejelovens § 339, stk. 3, kan retten ved bevisbedømmelsen tillægge dette virkning til fordel for sagsøgerne, jf. retsplejelovens § 344, stk. 3. Der kan således foranlediges en effektiv undersøgelse af de relevante faktiske omstændigheder under nærværende sags forberedelse og hovedforhandling.

Domstolenes materielle procesretlige beføjelser bliver altså virkningsfulde i forhold til EMRK art. 3, selv i tilfælde, hvor sagsøgte ikke opfylder det pålagte, uanset denne som offentlig myndighed er retligt forpligtet til at medvirke til at oplyse sagen i overensstemmelse med gældende offentligretlige regler.

Det erindres i den forbindelse, at rettens kompetence, således som denne følger af retsplejeloven og de i retspraksis udviklede grundsætninger, skal fortolkes i lyset af Danmarks forpligtelser efter EMRK, og at adgangen til materiel procesledning er et i dansk procesret anerkendt, lovfæstet princip.

Det er ikke i strid med undersøgelsespligten efter EMRK art. 3, jf. art. 1, at denne foranlediges af en domstol, så længe denne myndighed har mulighed for at forårsage "*...investigative steps...*", jf. f.eks. EMDs dom af 6. april 2004 i sagerne Ahmet Özkan m.fl. mod Tyrkiet, præmis 359. Effektiv gennemførelse af formålet med at foretage sådanne "*investigative steps*" kan opnås ved anvendelse af ovennævnte regler i retsplejelovens §§ 339 og 344, m.v.

Den undersøgende myndighed skal tillige være uafhængig af den eller de andre myndigheder, in casu Forsvarsministeriet, som undersøges.

Domstolene har tillige mulighed for at udvirke opfyldelse af kravet om, at undersøgelsen skal være effektiv, d.v.s. gennemføres inden rimelig tid, m.v.

Det anførte viser, at der er fuld harmoni mellem retsplejelovens systems judicielle betingelser og de krav, den internationale retsorden stiller til dansk



ret, og som er gjort til en direkte bestanddel heraf ved den foretagne inkorporering ved vedtagelse af lov nr. 285 af 1992 om EMRK.

#### A.5. Sagsøgernes subsidiære påstand 2.

Såfremt retten måtte finde, at retten alligevel ikke har kompetence til under nærværende sag at foranledige og dermed udvirke opfyldelsen af sagsøgernes rettigheder efter EMRK art. 3, da er det sagsøgte selv som udøvende magt, der har denne undersøgelsesforpligtelse, jf. sagsøgernes subsidiære påstand 2.

Til støtte for det materielle indhold i den subsidiære påstand henvises til pkt. A.3 ovenfor.

Der foreligger således oplysninger, som klart underbygger rigtigheden af det af sagsøgerne anførte om tortur, m.v., begået overfor dem og foranlediget af også danske styrkers handlinger og undladelser i forbindelse med operation Green Desert.

### 3. SAGSØGERNES KRAV ER IKKE BORTEFALDET SOM FØLGE AF FORÆLDELSE ELLER PASSIVITET.

For det tilfælde, at sagsøgte – også i nærværende sager – skulle besidde den skamløshed i strid med gældende ret at gøre gældende, at der foreligger retlighedsfortabelse for sagsøgerne som følge af forældelse og/eller passivitet p.g.a. det passerede tidsrum, anføres følgende:

Sagsøgerne har generelt ikke haft og har ikke kunnet have noget kendskab til, om og i givet fald hvorledes de kunne fremsætte krav på erstatning over for den danske stat, hverken i Danmark eller Irak, som følge af de overgreb de har været udsat for.

For det første har sagsøgerne ikke været bekendt med, at det var det danske forsvarsministerium, som kunne være skyldner.

De har heller ikke forstand på regler, der omhandler hvor og hvem, man skal "sagsøge", når det drejer sig om militære styrker og politi, som skulle beskytte dem mod vold og forfølgelse, men i stedet udsatte dem for dette.

Sagsøgerne har som følge af forhold, som ikke kan tilregnes dem, været ubekendt med, at de i henhold til dansk og international ret kunne have en fordring mod Forsvarsministeriet i Danmark som følge af de retsstridige krænkelser, de har været udsat for i Irak.

Siden overgrebene mod sagsøgerne fandt sted, har de haft en begrundet og alvorlig frygt for vidtgående repressalier, dersom de forsøgte at klage over det passerede.

Deres position i Irak i forhold til lokale shia-dominerede myndigheder har tillige været så svag og risikabel, at de i den tid, der er gået, har måttet sørge for at beskytte deres familie og dem selv.

De fysiske og psykiske skader, sagsøgerne blev påført under deres tilbageholdelse, har yderligere svækket sagsøgernes reelle mulighed for at rejse sag i Danmark.

Disse følgevirkninger har til dels også først manifesteret sig indenfor de seneste 3 år forud for tidspunktet for sagernes anlæg, hvorfor deres krav på erstatning og tort opstået som følge heraf (også foruden de øvrige anførte grunde der selvstændigt indebærer, at der ikke er indtrådt forældelse) ikke vil være forældet.

Sagsøgerne har således reelt stået uden mulighed for tidligere at anlægge retssag mod sagsøgte.

Som følge af hindringer, som ikke beror på sagsøgernes egne forhold, har de således været ude af stand til at afbryde forældelse før nu, jf. forældelseslovens § 14, stk. 1. Der henvises i den forbindelse til foreliggende dansk retspraksis, herunder udfaldet i Landsretten af Thule-sagen, hvor den sagsøgte stat gjorde forældelse og passivitet gældende, hvilket ikke blev anerkendt, jf. U 2004.382 H.

-----

Ex tuto bemærkes, at dersom sagsøgernes krav mod sagsøgte alligevel som udgangspunkt måtte anses for afskåret efter almindelige, danske regler om forældelse og passivitet, da vil en sådan fortolkning i hvert fald være i strid med Danmarks forpligtelse til at stille effektive retsmidler til rådighed for sagsøgerne, hvis rettigheder og friheder efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er blevet krænket, jf. konventionens art. 13, jf. art. 3.

Det samme følger af FN antitorturkonventions art. 14, jf. (nu) udtrykkeligt antitorturkomitéens General Comment no. 3 af 13. december 2012, særligt pkt. 38:

*"States parties to the Convention have an obligation to ensure that the right to redress is effective. Specific obstacles that impede the enjoyment of the right to redress and prevent effective implementation of article 14 include, but are not limited to:*

*... statutes of limitations..."*

Sagsøgte og de under denne herunder hørende danske styrker m.v. i Irak har på intet tidspunkt foretaget nogen form for rettighedsmæssig eller lignende rådgivning eller vejledning i forhold til sagsøgerne (eller andre) vedrørende mulighederne for at søge erstatning eller godtgørelse, m.v.

Den sagsøgte stats undladelse af dette er i sig selv ensbetydende med, at samme sagsøgte ikke nu under nærværende sag kan påberåbe sig, at der skulle være indtrådt rettighedsfortabelse for de skadelidte sagsøgere.

#### **4. UDSKILLELSE.**

I de ovennævnte sager behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12 og B-3534-12 angående sagsøgerne (1)-(11) Har landsretten ved kendelse af 8. juni 2012, 10. august 2012, 30. november 2012 og 7. januar 2013 besluttet at udskille til særskilt behandling spørgsmålet om forældelse, processuel partsevne og afvisning af påstand 2.

I tilfælde af at sagsøgte også i nærværende sag skulle påstå et eller flere af de nævnte spørgsmål udskilt bemærkes følgende:

De dele af sagerne, som sagsøgte ønskede udskilt til særskilt behandling drejer sig bl.a. om, hvorvidt der som hævdet af sagsøgte skulle være indtrådt rettighedsfortabelse.

Sagsøgerne gør gældende dels, at sagens faktum og jus indebærer, at der ifølge gældende folkeretlige og militærretlige regler ikke er indtrådt rettighedsfortabelse og dels, at de almindelige danske regler om rettighedsfortabelse, navnlig forældelse, suspenderes i betragtning af den foreliggende sags individuelle og generelle omstændigheder.

I tilfælde af, at der bliver foretaget den af sagsøgte begærede udskillelse, ville sagen i meget væsentligt omfang omhandle det samme processtof som sagsøgerne påberåber sig, både for så vidt angår relevansen af og anvendelsen af den påberåbte jus og faktum, herunder ikke mindst begivenhedsforløbet d. 25. november 2004, hvor sagsøgerne blev tilbageholdt, og de følgende uger og måneder, hvor de udsattes for overordentligt grov tortur under dansk ansvar.

Udover dette vil bevisførelsen også dreje sig om sagsøgernes reelle, faktiske mulighed for at rette henvendelse og anlægge sag i Danmark indenfor den efterfølgende kortere periode af 3 år. Dette omfatter også spørgsmålet om, hvorvidt sagsøgte har forsøgt at hindre sagsøgerne i at forfølge deres krav. Til dette vil en afhøring af sagsøgerne være nødvendig, tillige med afhøring af andre, formentlig 15 til 20 personer, der på det pågældende tidspunkt havde kendskab til såvel det sidstnævnte som øvrige elementer af sagskomplekset. Der vil angående nedennævnte forhold om sagsøgernes torturbehandling og langvarige traumatiserede psykiske situation blive behov for bevisførelse og herunder blive påberåbt, at de fysiske og psykiske skader yderligere har svækket sagsøgernes reelle mulighed for at rejse sag i Danmark, bl.a. som følge af, at disse følgevirkninger til dels først har manifesteret sig senere.

Der er således ikke mulighed for at tage stilling til de spørgsmål, som sagsøgte ønsker udskilt til særskilt behandling "...uden større bevisførelse...", jf. svarskrift af 14. december 2011 (i bilag 1A), s. 2. Der kan ikke opnås en væsentlig procesbesparelse herved, hvorfor sagen begæres pådømt i dens helhed.

-----

Sagens exceptionelt alvorlige karakter indebærer tillige, at rettighedsfortabelse ikke kan ske som følge af forældelse eller passivitet. Ved forældelsesreglernes udarbejdelse, herunder i forældelsesloven af 6. juni 2007 med senere ændringer, er det således ikke indgået som en del af de hverken udtrykkeligt eller indirekte væsentlige overvejelser, at der skulle gælde en 3-årig forældelsesfrist for krav rettet mod staten som følge af udlevering af et fremmed lands statsborgere til tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der er materiel atypicitet i forhold til de situationer, som gældende forældelsesregler skal anvendes på. Reglerne har således som sit overordnede formål at værne krænkeren mod, at den krænkede ligefrem spekulerer i først at gøre fordringen gældende meget længe efter den skadegørende handlings ophør, f.eks. når et forretningssamarbejde er ophørt.

Der er heller ikke i forældelsesreglernes forarbejder taget den fornødne og relevante højde for Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, jf. art. 13, samt FNs antitorturkonventions art. 12 til 14.

-----

Sagsøgte har subsidiært ikke godtgjort, at det skulle bero på sagsøgernes egne forhold, at de har været hindret i at afbryde en evt. forældelsesfrist, jf. forældelseslovens § 14, stk. 1.

Sagsøgerne kan gøre krav gældende, uanset sagsøgernes frihedsberøvelse ophørte for mere end 3 år siden.

Som nævnt i stævning af 13. september 2011 har sagsøgerne været uden reel mulighed for at anlægge sag mod Forsvarsministeriet, førend dette faktisk skete. Der henvises endvidere til pkt. 3 ovenfor.

Sagsøgerne har været udsat for tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling af ordensmagten i deres hjemland og har selvsagt haft alvorlig grund til at frygte for deres og deres nærmestes liv og helbred, hvis de klagede over forløbet, mens ham eller hun stadig befandt sig i Irak.

Idet ordensmagten oven i købet har været bistået af militære styrker, og de pågældende styrker har overgivet personerne til ordensmagtens varetægt efter selv at have udsat sagsøgerne for en umenneskelig og nedværdigende behandling, har disse personer også haft grund til at frygte for de militære styrkers repressalier, hvis der blev klaget over forløbet.

Hvorvidt en hindring i de konkrete sager kan henføres til fordringshavers forhold, kræver bl.a. en stillingtagen til, om bl.a. den stærkt invaliderende PTSD-lidelse som sagsøgerne er blevet påført (for så vidt angår sagsøger (1) til (11) dokumenteret ved de fremlagte retsmedicinske rapporter), er forårsaget af sagsøgtets handlinger og undladelser i forbindelse med operation "Green Desert" d. 25. november 2004. For øvrige sagsøgere vil retsmedicinske rapporter blive fremlagt snarligt.

Stillingtagen til disse spørgsmål kræver i sagens natur forelæggelse, bevisførelse i form af dokumentation og afhøringer m.v., samt procedure vedr. danske styrkers juridiske ansvar for deres egen militære operation, iværksat på foranledning af irakiske sikkerhedsstyrker, der også på det tidspunkt var kendt for at tortere deres fanger.

Udover at de som følge af operationen er blevet påført en dehabiliterende PTSD-lidelse har sagsøgerne haft en yderst velbegrundet frygt for repressalier, dersom de rettede krav mod danske styrker, førend situationen i Irak ændrede sig markant til det sikrere, også med hensyn til irakiske sikkerhedsstyrkers forhold. Herom vil sagsøgerne føre bevis i form af bl.a. afhøringer, uanset visse af sagsøgtets søgsmålsindsigelser udskilles.

Der er således som nævnt ingen processuel besparelse af nogen væsentlig betydning at opnå ved at udskille sagsøgtets indsigelser om forældelse til forudgående, særskilt behandling.

Sagsøgerne har endvidere ikke haft adgang til advokatbistand, retshjælp samt andre praktiske og formelle forudsætninger for at kunne anlægge og føre en retssag mod det danske forsvarsministerium som følge af retskrænkelserne. Det har ikke ændret deres vilkår, at en eller flere senere har haft mulighed for at tage ophold uden for Irak. Det har krævet en selvstændigt opsøgende indsats fra tredjemand, som har været forbundet med betydelige hindringer, at bibringe sagsøgerne en mulighed for at rejse krav mod den danske stat og få pådømt deres sag.

-----

Det følger klart og umisforståeligt af Danmarks folkeretlige forpligtelse, jf. FNs Torturkonventions art. 14 med tilhørende General Comment no. 3, pkt. 38, at krav om oprejsning ("*...redress...*") ikke kan gøres til genstand for forældelse ("*...statutes of limitations...*").

FNs antitorturkomité's General Comment no. 3 er først offentliggjort af FN d. 13. december 2012, og forelå således ikke, da Østre Landsret afsagde kendelse af 30. november 2012 om at fastholde udskillelse i sagerne for sagsøger (1) til (9). General Comment no. 3 var endvidere ikke fremlagt i sagen endnu, da Østre Landsret d. 7. januar 2013 traf beslutning om udskillelse vedr. sagsøgerne (10) og (11).

Der er intet belæg for et postulat om, at Folketinget ved sin indførelse og revidering af almindelige danske forældelsesretlige regler har tilsigtet et brud på Danmarks folkeretlige forpligtelser i henhold til FNs Torturkonvention.

Til overflod er der intet retsvidenskabeligt belæg for at lægge til grund, at de relevante forældelsesretlige regler kan og skal fortolkes i strid med FNs Torturkonvention, hvis pligtige anvendelse klart følger af almindelige jurisdiktionsregler samt den særlige jurisdiktionsregel i konventionens art. 5, stk. 1, litra b, der lyder:

*"Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences referred to in article 4 in the following cases:*

...

*(b) When the alleged offender is a national of that State;"*

De danske styrker, der overordnet forberedte, ledede og konkret udførte operation "Green Desert" d. 25. november 2004, var danske statsborgere. Torturkonventionens art. 4 omfatter bl.a. medvirken til tortur.

Allerede af disse grunde er sagsøgernes krav klart ikke forældet efter gældende ret, og der er ingen væsentlig processuel besparelse at opnå ved at udskille dette spørgsmål til forudgående, særskilt behandling. Det vil alene medføre en ressourcemæssig betydelig belastning og training (i strid med sagsøgernes rettigheder efter særligt Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3 og 6 samt FNs Torturkonventions art. 12 - 14, der alle stiller krav om, at undersøgelser af anførsler om tortur samt oprejsning herfor skal foretages henholdsvis indrømmes "*...inden rimelig tid...*", fordi rettighederne skal være "*...effektive og praktiske, og ikke illusoriske og teoretiske...*").

Sagsøgtes fremsættelse og opretholdelse af forældelsesindsigelserne i nærværende sager, samt anmodningen om deres udskillelse, er klart retsstridige, ikke mindst på baggrund af den nu foreliggende Højesteretskendelse af 17. september 2013, herunder set i lyset af den generelle rækkevidde af Højesterets præmisser.

-----

For så vidt angår passivitet gøres gældende, at sagsøgte har ikke haft rimelig grund til at indrette sig i tillid til, at krav i anledning af sagsøgtes udlevering af irakiske statsborgere til tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling samt sagsøgtes egen umenneskelig eller nedværdigende behandling af sagsøger, ikke ville blive gjort gældende.

-----

Det bestrides, at sagsøgerne skulle være uden processuel partsevne.



Som det fremgår af stævninger af 13. september 2011 og senere, er sagsøgerne fysiske personer. Det fratager ikke sagsøgerne retten til at anlægge nærværende retssag ved de danske domstole, at deres nationalitet og domicil ikke er dansk.

Det er helt åbenbart, at sagsøgerne har processuel partsevne i nærværende sager. Det er dokumenteret, at advokat Christian Harlang har modtaget instruks om at stævne det danske forsvarsministerium, hvis ministeriet ikke udenretligt kunne anerkende sit juridiske ansvar for, at sagsøgerne blev udsat for tortur og anden umenneskelig og nedværdigende behandling som direkte og forudsigelig følge af den dansk ledede militære operation "Green Desert" d. 25. november 2004.

Sagsøgerne vil selvsagt under en afhøring af dem kunne bekræfte, at sådan fuldmagt har været meddelt og fortsat er i kraft. Også af denne grund er det fornødent at afhøre samtlige 23 sagsøgere under hovedforhandlingen, hvilket i sig selv betydeligt reducerer den af sagsøgte postulerede procesbesparende virkning af en udskillelse.

Dertil kommer, at de 3 retsmedicinere (prof., dr.med. Jørgen Lange Thomsen, dr. Mona Hamed og dr. Sana Hamze), der har undersøgt sagsøgerne (1) til (11) for disse sagsøgers vedkommende vil kunne bekræfte og dokumentere, at sagsøgerne rent faktisk eksisterer, og at det er netop disse 11 individer, de har undersøgt og konstateret har været udsat for tortur og anden umenneskelig og nedværdigende behandling. Tilsvarende vil være tilfældet for øvrige sagsøgere, når retsmedicinske rapporter for disse er fremlagt.

Det anbringende, som sagsøgte har gjort gældende i svarskrift af 14. december 2011 (i bilag 1A), pkt. 6.1, med overskriften "*Processuel partsevne*", er i realiteten et anbringende om, at kravene i retsplejelovens § 348, stk. 2, nr. 1, ikke skulle være opfyldt, og at sagen derfor skal afvises.

Sagsøgerne bestrider, at der er grundlag for at afvise sagen i medfør heraf. Det er således ofte forekommende, at en parts adresse angives som c/o partens advokat. Det er ej heller uklart i retsplejelovens forstand, hvem parterne i nærværende sag er, og hvortil meddelelser om sagen kan ske. Det er helt sædvanligt, at sagsøgeren i sager mod det offentlige er en fysisk person,

som sagsøgte ikke har særligt indgående kendskab til, endsige kendskab overhovedet.

Det er ikke en *"...nødvendig procesforudsætning..."*, at det kan dokumenteres, at sagsøgerne var blandt de personer, der af danske styrker eller med danske styrkers medvirken blev tilbageholdt under Operation Green Desert d. 25. november 2004, hvis sagsøgte med dette udtryk mener, at dette på forhånd skulle kunne dokumenteres, for at sagen i øvrigt kan pådømmes. En række af disse omstændigheder vil blive gjort til genstand for bevisførelse ved bl.a. sagsøgernes egen mundtlig partsforklaring under hovedforhandlingen, således som dette sædvanligvis finder sted i retssager, der verserer for de danske domstole.

#### **5. PROCESOPFORDRINGER.**

Samtlige opfordringer (1-19) fremsat under de ovennævnte sager behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13 fremsættes igen under nærværende sag.

Sagsøgte opfordres (20) tillige til at gentage sin udtalelse til støtte for, at der meddeles beskikkelse af sagsøgernes advokat, jf. retsplejelovens § 333, stk. 3, jf. § 259, stk. 3, 2. pkt. Der henvises til Østre Landsrets retsbog for retsmøde afholdt d. 20. december 2013 (bilag 56, nu i bilag 1B), s. 4, 6. afsnit, hvoraf fremgår, at kammeradvokaten, v/ advokat Peter Biering, erklærede, at:

*"...det er hans opfattelse, at de kærende – hvis sagerne skal fortsætte – ikke kan føre sagerne uden advokatrepræsentation."*

#### **6. HOVEDANBRINGENDER.**

Til støtte for sagsøgernes påstand 1 gøres gældende:

at (1) sagsøgte som højeste ansvarlige myndighed for forsvaret, jf. forsvarslovens § 9, er ansvarlig for evt. retskrænkelser i forhold til

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder og erstatningsansvarslovens § 26, som danske styrker måtte begå i Irak, eller som danske styrker ved passivitet måtte undlade at forhindre,

- at (2) danske styrker udstationeret i Irak frihedsberøvede sagsøgerne d. 25. november 2004, bistået af irakisk politi,
- at (3) danske styrker i forbindelse med iværksættelsen af retsstridig frihedsberøvelse af sagsøgerne d. 25. november 2004 ved passivitet undlod at forhindre irakisk politi i at udsætte sagsøgerne for tortur og umenneskelig og nedværdigende behandling,
- at (4) danske styrker i forbindelse med retsstridige forhør af sagsøgerne udsatte dem for nedværdigende og umenneskelig behandling,
- at (5) danske styrker ved efterfølgende at overlade sagsøgerne i irakisk politis varetægt på trods af, at danske styrker som minimum havde grund til at forvente eller frygte, at sagsøgerne efterfølgende ville blive udsat for nedværdigende og umenneskelig behandling samt tortur, har krænket sagsøgernes rettigheder, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder og erstatningsansvarslovens § 26,
- at (6) det er en skærpende omstændighed, der skal komme sagsøgerne til gavn ved såvel vurdering af sagsøgtes ansvar som udmålingen af en tortgodtgørelse, at sagsøgerne efterfølgende blev udsat for nedværdigende og umenneskelig behandling samt tortur af irakisk politi i tidsrummet frem til løsladelsen,
- at (7) sagsøgte ved sin adfærd, herunder i form af passivitet, har begået retsstridige krænkelser overfor sagsøgerne, som berettiger sagsøger til tortgodtgørelse, m.v., jf. erstatningsansvarslovens § 26, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions art. 3, jf. art. 13, FNs antitorturkonvention, øvrige folkeretlige retskilder, og

at (8) sagsøgte ved sin procesførelse i forbindelse med tidligere anlagte sager (behandlet af landsrettens 7. afdeling med numrene B-3421-11, B-397-12, B-1162-12, B-3534-12 og B-420-13) har krænkede sagsøgerne også derved at overtræde sine forpligtelser til at give sagsøgerne adgang til retfærdig rettergang (access til justice) ved konsekvent og systematisk at tilbageholde oplysninger om organiserede filmoptagelser, undlade at bidrage til sagens oplysning, samt besvære og trainere sagsbehandlingen som metode. Under nærværende søgsmål har sagsøgerne formodning for, at dette vil blive gentaget, hvorfor sagsøgerne allerede på nuværende tidspunkt ønsker at medtage dette anbringende (Det forbeholdes at gøre et selvstændigt krav om torterstatning gældende for disse krænkelse, der knytter sig til såvel dansk forfatningsret, jf. erstatningsretslovens § 26, Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3 og artikel 6, FNs Torturkonvention artikel 12-14, sidstnævnte med General Comment nr. 3 samt det retsgrundlag, som Danmark er forpligtet til i medfør af andre internationale retskilder, som Danmark har tiltrådt).

Til støtte for sagsøgernes påstand 2 gøres gældende:

- at (9) danske myndigheder i nærværende sag har fået forelagt oplysninger i form af stævning og bilag, som giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for at antage, at sagsøgerne har været udsat for behandling i strid med EMRK art. 3,
- at (10) der i nærværende sag foreligger en skærpet undersøgelsespligt, da der foreligger oplysninger om religiøst motiveret vold og alvorlige personovergreb,
- at (11) diplomatiske garantier ikke er et effektivt værn mod, at personer, som sagsøgte måtte have tilbageholdt eller medvirket til at tilbageholde, udsættes for tortur, m.v.,

- at (12) i nærværende sags kontradiktoriske former har domstolene kompetence til og mulighed for at foranledige opfyldelse af den undersøgelsesadgang, som sagsøgerne har krav på, og
- at (13) det ikke er i strid med undersøgelsespligten efter EMRK art. 3, jf. art. 1, at denne foranlediges af en domstol, så længe denne myndighed har mulighed for at forårsage "...investigative steps..." og at en effektiv gennemførelse af formålet med at foretage sådanne "investigative steps" kan opnås ved anvendelse af retsplejelovens §§ 339 og 344, m.v.

Til støtte for sagsøgernes **subsidiære påstand 2** gøres gældende:

- at (14) såfremt retten måtte finde, at domstolene alligevel ikke har kompetence til under nærværende sag at foranledige og dermed udvirke opfyldelsen af sagsøgernes rettigheder efter EMRK art. 3, da er det sagsøgte selv som udøvende magt, der har denne undersøgelsesforpligtelse.

## **7. HENVISNINGSBEGÆRING.**

Sagerne behandling indebærer, at domstolene skal tage stilling til spørgsmål af principiel karakter (herunder Danmarks forpligtelser efter international ret) og som har generel betydning for såvel retsudviklingen og rets anvendelsen og samtidig er samfundsmæssigt vidtrækkende.

Sagerne kan få betydning for mange andre end sagsøgerne, herunder andre personer der blev frihedsberøvet af eller med bistand fra det danske militær d. 25. november 2004 og/eller på andre tidspunkter. Der kan henvises til sagens bilag 1C, underbilag 4, s. 1, næstsidste afsnit, hvori forsvarschef, general Knud Bartels udtaler:

*"Undersøgelsen har fastslået, at antallet af danske tilbageholdte overstiger 500 personer. I forbindelse med tidligere opgørelser vedrørende antallet af dansk tilbageholdte personer, har der været anført en række faktorer, som har medført usikkerhed vedrørende de opgjorte tal.*

*Det er konstateret, at der efter magtoverdragelsestidspunktet i august 2004 i et mindre antal tilfælde – i strid med de nationale direktiver og den fastsatte rollefordeling mellem irakiske enheder og internationale styrker – blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder.”*

Endvidere indebærer sagerne stillingtagen til en lang række spørgsmål om Danmarks internationale forpligtelser i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention samt FNs antitorturkonvention. Sagernes udfald vil få væsentlig betydning for det danske militærs adfærd, når det er udsendt, og dermed også være af generel betydning for retsanvendelsen og retsudviklingen, samt samfundsmæssigt vidtrækkende.

Som følge af sagernes principielle og vidtrækkende karakter anmodes retten om at henvise sagen til førsteinstansbehandling i Østre Landsret, jf. retsplejelovens § 226, stk. 1.

De sagsøgte opfordres (21) til snarest muligt efter modtagelsen af nærværende stævning at udtale sig til støtte for den af sagsøgerne fremsatte henvisningsbegæring.

Som sagens bilag 81 til 85 fremlægges retsbøger om henvisning af 25. oktober 2011, 31. januar 2012, 30. marts 2012, 11. oktober 2012 og 31. januar 2013, alle fra Københavns Byret. (Sidstnævnte indgår i bilag 1B som underbilag 49.)

## **8. ANMODNING OM BESKIKKELSE.**

Som tidligere nævnt, er der af sagsøgte v/ Kammeradvokaten v/ advokat Peter Biering under retsmødet i Østre Landsret d. 20. december 2013 afgivet erklæring om, at sagsøgte er af den opfattelse, at sagernes faktiske og juridiske karakter er af en sådan art og omfang, at der bør gives advokatpålæg.

Sagsøgerne er enige heri, og begærer hermed, at der jf. retsplejelovens § 333, stk. 3, jf. § 259, stk. 3, 2. pkt., sker beskikkelse af undertegnede som advokat for sagsøgerne.

Angående de af bestemmelsen nævnte "...særlige hensyn..." henviser jeg til sagernes processkrifter med tilhørende bilag, Højesterets kendelse af 17. september 2013 (UfR 2013.3358 H), sagens principielle karakter, kompleksitet og omfang, herunder dens relationer til såvel national som international ret, samt ovennævnte erklæring fra sagsøgte.

Endvidere henvises til landsrets- og Højesteretspraksis, jf. UfR 2006.1869 H, hvoraf følgende fremgår af landsretsdømmens narratio<sup>5</sup>:

*"Den 9. marts 2004 meddelte advokat Bjarke Madsen landsretten, at han var indtrådt i sagen på vegne af A, og at han netop havde modtaget sagens akter. Advokat Bjarke Madsen begærede derfor sagen udsat i 4 uger på udarbejdelse af supplerende processkrift. Ved brev af 7. april 2004 til landsretten fremsendte advokat Bjarke Madsen udkast til spørgsmål til Retslægerådet, ligesom han anmodede om at blive beskikket for A. Landsretten beskikkede herefter den 19. april 2004 advokat Bjarke Madsen for A, jf. retsplejelovens § 259, stk. 3."* (understreget her)

Den første sætning af Højesterets præmisser i kendelse af 31. marts 2006 i pågældende sag lyder som følger:

*"Efter at A's oprindelige advokat var udtrådt af sagen, trådte advokat Bjarke Madsen ind efter aftale med A, hvorefter han blev beskikket i medfør af retsplejelovens § 259, stk. 3."* (understreget her)

-----

---

<sup>5</sup> For fuldstændighedens skyld bemærkes, at det af dommens 1. afsnit fremgår, at der var meddelt advokatpålæg, jf. retsplejelovens § 259, stk. 2, d. 21. november 2003. Det er ikke et krav for, at der kan ske beskikkelse, at advokatpålæg forinden er meddelt, jf. pkt. 2.2. i kæreskrift af 24. april 2014 i Højesterets sagsnr. B6/2014 (i bilag 1A).

Sagsøgerne er ikke momsregistrerede.

Processuelle meddelelser til sagsøgerne bedes tilstedt undertegnede.

-----

Yderligere processtof forbeholdes.

København, 24. oktober 2014



Christian Harlang